

stat. I 1935 havde det engelske parlament vedtaget en lov, der fastsatte de nærmere betingelser for Indiens kommende styreform. Det blev besluttet, at landet skulle være en føderation af stater med lokalt selvstyre. Indien var således godt på vej til selvstændighed, da 2. verdenskrig brød ud.

Tekst 66

Gandhis syn på englænderne

Åbent brev af 4. juni 1919 fra Gandhi til G. Arundale, Bombay Chronicle. Tryk i Judith M. Brown: Gandhi, Prisoner of Hope, London 1989, s. 133.

Min tilbøjelighed er ikke politisk men religiøs, og jeg tager del i politik, fordi jeg føler, at der ikke er nogen del af livet, som kan adskilles fra religionen, og fordi politik berører In-

diens vitale sjæl næsten på ethvert punkt. Det er derfor absolut nødvendigt, at den politiske forbindelse mellem englændere og os selv skal hvile på et sundt grundlag. Jeg tilstræber efter bedste evne at hjælpe til i processen.

Tekst 67

Gandhi i englændernes øjne

Brev af 9. april 1919 fra Vicekongen, Lord Chelmsford, til E.S. Montagu. Trykt i Judith M. Brown: Gandhi, s.134.

Du store, hvilket f...s besvær disse hellige fanatikere er! Gandhi er ude af stand til at slå en flue ihjel og er så hæderlig som dagen er lang, men han betræder med ganske let hjerte en handlingens vej, som er det modsatte af statslig styring og vil kunne føre til mange trængsler for folk, som er uvidende og let kan ledes på vildspor.

Fakta-boks

Mobammad Ali Jinnah 1876-1948.

Født i Karachi, søn af en velhavende forretningsmand. Han studerede jura i England og blev advokat allerede i 1895. I 1905 gik han ind i the Indian National Congress, og i 1910 blev han indvalgt i the Imperial Council. Han blev snart aktiv i the Muslim League, og i 1916 blev han dens formand. Han arbejdede på, at hinduer og muslimer skulle gøre fælles sag imod det britiske styre. I 1919 forlod han the Imperial Council i protest mod the Rowlatt Bill, og I 1920 forlod han the Indian National Congress, da han var uenig med Gandhi i dennes konfrontations- og ikke-samarbejds politik. Herefter viede han sin tid til at arbejde for the Muslim League. Med årene fik han den overbevisning, at et uafhængigt Indien under Kongressens ledelse ikke ville yde muslimerne fuld retfærdighed, og i 1940 erklærede han på et møde i the Muslim League, at Indiens muslimer udgjorde en nation, som burde få sin egen stat efter selvstændigheden. Dette krav fik efterhånden så stor opbakning blandt muslimerne, at englænderne måtte tage det alvorligt til trods for, at Kongressen var imod det, og ved uafhængigheden blev landet delt i to, så at de stater, der havde muslimsk flertal, blev til Pakistan. Jinnah blev landets første præsident, men døde allerede i 1948.

Tekst 68

Civil ulydighed

Brev til Lord Irwin af 2. marts 1930 fra Gandhi. Trykt i The Collected Works of Mahatma Gandhi, bd. XLIII, Ahmadabad 1971, s.2 ff.

Kære ven.

Før jeg kaster mig ud i civil ulydighed og løber den risiko, jeg har frygtet for at løbe i alle disse år, vil jeg hellere henvende mig til Dem for at finde en udvej.

Min personlige tro er absolut klar. Jeg kan ikke med vilje skade noget levende, endnu mindre mine medmennesker, selvom de måtte gøre mig og mine den største uret. Selvom jeg derfor anser det engelske styre for at være en forbandelse, har jeg ikke i sinde at skade en eneste englænder eller nogen legitim interesse, han måtte have i Indien.

Misforstå mig ikke. Skønt jeg anser det engelske styre i Indien for at være en forbandelse, anser jeg ikke derfor englændere i almindelighed for at være værre end noget andet folk her på jorden. Jeg har det privilegium at kalde mange englændere for mine kæreste venner. Meget af det, jeg har lært om det onde ved det engelske styre, skyldes faktisk det, der er skrevet af åbenhjertige og modige englændere, som ikke har tøvet med at fortælle den ubehagelige sandhed om dette styre.

Og hvorfor anser jeg det engelske styre for at være en forbandelse?

Det har forarmet de tavse millioner gennem et system af voksende udbytning og ved en katastrofalt dyr militær og civil administration, som landet aldrig havde råd til.

Det har reduceret os til politisk slaveri. Det har tappet vor kulturs grundlag. Og ved bevidst at fratage os muligheden for at forsvare os har det degraderet os åndeligt på den grusomste måde. Da vi har manglet den indre styrke, er vi på grund af en næsten universel nedrustning blevet reduceret til en tilstand, der grænser til kujonagtig hjælpeløshed.

Sammen med mange af mine medborgere har jeg næret det forfængelige håb, at den

foreslåede rundbordskonference ville kunne skabe grundlag for en løsning, men da De sagde lige ud, at De ikke kunne give nogen forsikring om, at De eller den engelske regering ville forpligte sig til at støtte et forslag om fuld dominion-status, kunne rundbordskonferencen umuligt tilvejebringe den løsning, som det Indien, som kan tale, bevidst, og de stumme millioner, ubevidst, tørster efter. Det er unødvendigt at nævne, at der aldrig var tvivl om, at Parlamentets afgørelse blev som forventet. Der mangler ikke eksempler på, at den engelske regering i forventning om Parlamentets afgørelse har forpligtet sig til en bestemt politik.

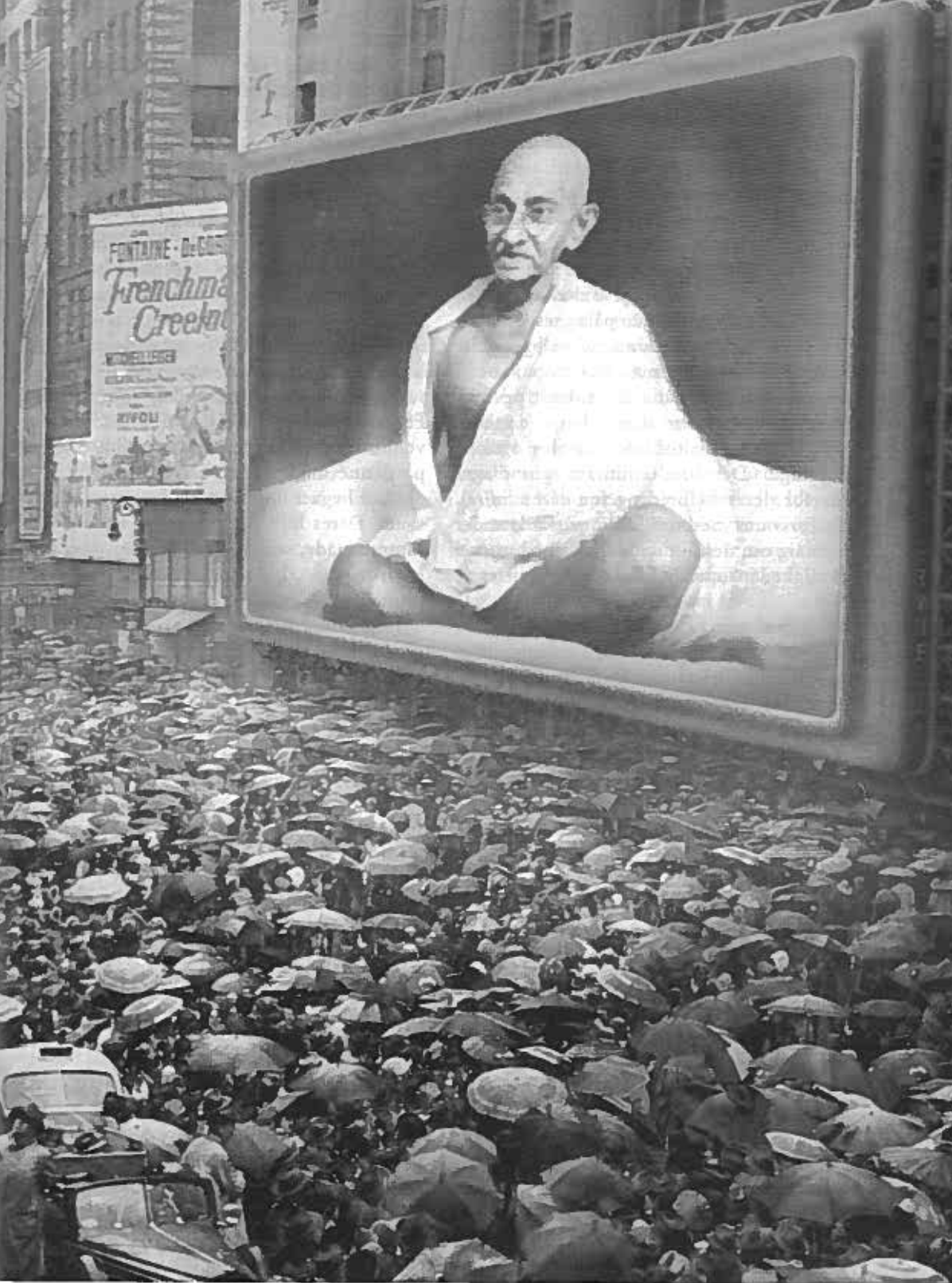
Da samtalerne i Delhi var løbet ud i sandt, havde Pandit Motilal Nehru (*far til Jawaharlal Nehru*) og jeg ikke andet valg end at tage skridt til at virkeliggøre den højtidelige beslutning, som Kongressen nåede i Calcutta ved dets møde i 1928.

Men beslutningen om uafhængighed burde ikke vække til nogen uro, hvis ordet dominion-status, som blev omtalt i Deres erklæring, var blevet brugt i dets vedtagne betydning. For har ansvarlige engelske politikere ikke indrømmet, at dominion-status stort set er det samme som uafhængighed? Det, som jeg imidlertid frygter, er, at det aldrig har været hensigten at tildele Indien en sådan dominion-status i den umiddelbare fremtid.

Men dette er altsammen historie nu. Sidens erklæringen er der sket mange ting, som umiskendeligt viser, hvad det er, den engelske politik går ud på.

Det er så klart som dagen, at ansvarlige engelske politikere ikke overvejer nogen ændring i den engelske politik, som kunne påvirke den engelske handel med Indien negativt eller kræve en upartisk og tilbunds-gående analyse af Englands handel med Indien. Hvis der ikke gøres noget for at afslutte udbytningen, må Indien forbløde med stadig voksende hast...

Det overvældende tryk fra ejendomsskatter, som udgør en stor del af hele summen, må undergå en betydelig lempelse i et uafhængigt Indien. Selv den meget opreklamerede permanente bosættelse kommer kun de få rige zamindarer og ikke de jordløse til

Fig. 41. Gandhi på storskærm.

gode. Den jordløse er forblevet så hjælpeløs som altid. Han er en gemen fæstebønde. Ikke blot skal ejendomsskatterne nedsættes betydeligt, men hele skattesystemet bør revideres med henblik på at gavne de jordløse. Men det engelske system synes at være skabt for at klemme livet ud af dem. Selv det salt, han skal bruge for at leve, er så højt beskattet, at det får byrden til at veje endnu tungere på ham, om end kun på grund af den hjerteløse neutralitet i den måde, den pålægges. Skatten viser sig at være en endnu større byrde for den fattige mand, når man husker på, at salt er det eneste, han både individuelt og som gruppe må spise mere af end den rige mand. Spiritus- og medicinskatten betales også af de fattige. Den underminerer grundlaget både for deres helbred og for deres moral. Den forsvarer med det falske påskud, at det drejer sig om den individuelle frihed, men i virkeligheden opretholdes den for sin egen skyld...

Hvis vægten af beskatningen ovenfra har knust de fattige, så har ødelæggelsen af den vigtigste hjemmeindustri, dvs. håndspinding, undermineret deres mulighed for at skabe velstand...

Det er en kendt sag, at voldelige aktioner, hvor uorganiserede de end er og for øjeblikket ubetydelige, så vinder de frem og har en virkning. Målet for dem er det samme som mit. Men jeg er overbevist om, at de ikke kan give de tavse millioner den ønskede hjælp. Og den overbevisning bliver dybere og dybere hos mig, at ikke andet end uforfalsket ikke-vold kan standse den engelske regerings organiserede vold. Mange tror, at ikke-vold ikke er en aktiv styrke. Min erfaring, hvor begrænset den utvivlsomt er, viser, at ikke-vold kan være en intens aktiv kraft. Det er mit formål at sætte dens kraft i bevægelse så vel mod det engelske styres voldelige magt som mod den voksende skare af tilhængere af vold. At sidde stille ville være at give frie tøjler til begge de ovenævnte kræfter. Jeg har en ubetinget og urokkelig tro på ikke-voldens effektivitet, som jeg kender den, og det ville være en synd af mig at vente længere.

Denne ikke-vold vil komme til udtryk gennem civil ulydighed, for øjeblikket begræn-

set til beboerne i Satyagraha Ashram, men den skal til slut omfatte alle, som vælger at tilslutte sig bevægelsen med dens åbenbare begrænsninger.

Jeg ved, at jeg ved at slå ind på ikke-vold, vil udsætte mig for, hvad der med rette kan kaldes en sindssyg risiko. Men sandhedens sejr er aldrig blevet vundet uden risiko, ofte af den alvorligste slags. Omvendelsen af en nation, der bevidst eller ubevidst har drevet rovdrift på en anden, langt talrigere, langt ældre og ikke mindre kultiveret end den selv, er en hvilken som helst risiko værd.

Jeg har bevidst brugt ordet "omvendelse". For min ambition er intet mindre end at omvende det engelske folk gennem ikke-vold og på denne måde at få det til at se den uret, det har begået mod Indien. Jeg søger ikke at skade Deres folk. Jeg ønsker at tjene det på samme måde, som jeg vil tjene mit eget folk. Jeg tror, at jeg altid har tjent det. Jeg tjente det blindt indtil 1919. Men da mine øjne åbnedes og jeg fandt på ikke-samarbejdspolitikken, var formålet stadigvæk at tjene det. Jeg benyttede mig af det samme våben, som jeg i al ydmyghed med held har brug mod de kærester medlemmer af min familie. Hvis jeg har lige så stor kærlighed til Deres folk som til mit eget, vil den ikke længe forblive skjult. Den vil blive anerkendt af det, ligesom medlemmerne af min familie anerkendte den, efter at de havde prøvet mig i adskillige år. Hvis folket slutter sig til mig, som jeg forventer, at det vil, vil de lidelser, som det vil opleve, med mindre den engelske nation snarest lægger kursen om, være nok til at smelte de mest stenhårde hjerter...

Men hvis De ikke kan finde en måde at forholde Dem til disse ondt på, og hvis mit brev ikke taler til Deres hjerte, så vil jeg den 11. i denne måned sammen med sådanne medarbejdere fra min Asram, som jeg kan få med, fortsætte med at trodse indholdet i saltlovene. Jeg anser denne skat for at være den mest uretfærdige af alle fra den fattige mands synspunkt. Da uafhængighedsbevægelsen hovedsageligt er for de fattige i landet, vil begyndelsen blive gjort med dette ondt. Det mærkelige er, at vi har underkastet os dette grusomme monopol så længe. Jeg ved,

at det står Dem frit for at hindre mine planer ved at arrestere mig. Jeg håber, at der vil være titusinder parate til på en disciplineret måde at fortsætte arbejdet efter mig og ved at trodse saltloven at udsætte sig for den straf, som følger af den lov, der aldrig skulle have skæmmet lovbogen...

Dette brev er ikke på nogen måde tænkt som en trussel men er en simpel og hellig pligt, som er nødvendig for en, der vil udøve civil ulydighed. Derfor får jeg det personligt afleveret af en ung engelsk ven, som tror på den indiske sag, og som tror fuldt og fast på ikke-vold, og hvem Forsynet synes at have sendt mig så sige netop til dette formål.

Jeg forbliver deres oprigtige ven

M.K. Gandhi

Tekst 69

En vurdering af den indiske modstandspolitik

Uddrag af K.P.Babadur: History of the Freedom Movement in India, vol. 3, New Delhi, 1988, s. XX. K.P. Babadur født i 1924 i Allababad. Han var cand.mag i engelsk og blev embedsmand i den indiske centraladministration, hvor han især arbejdede med sociale forhold.

Den civile ulydighedsbevægelse, som var Gandhis baby, blev undfanget i god mening, men var ikke så effektiv i udførelsen. Ikke-samarbejdspolitikken medførte bl.a. afgivelse af titler og æreshverv, boycott af regeringskonferencer, officielle og halvofficielle arrangementer, udmeldelse af børn fra skolerne, undgåelse af engelske retssale og rekruttering til hæren, ikke at stille op til valg og ikke at stemme. På den positive side betød det brug af swadeshi (*lokalt fremstillet stof*), håndspinding, håndvævning og afskaffelse af urørlighed over for kasteløse. Civil ulydighed var mere militant og bestod i at bryde love, boycotte forretninger, der solgte alkohol og udenlandsk fremstillede varer, at nægte at betale skat, og i de sidste stadier endog

at forstyrre kommunikationsmidler og ødelægge regeringsejendom. Selv om Gandhi og kongreslederne ikke gik med til de ekstreme aktioner, så akcepterede de dem under "Quit India"-perioden. Selve kampagnen blev ikke gennemført med målrettet konsekvens. Den afhang af Mahatmaens luner. Han kunne finde på at råbe stop, når ikke-samarbejdskampagnen var begyndt at varme op, som efter Chauri Chaura episoden. Det uundgåelige resultat var, at bevægelsen ikke fik nok gennemslagskraft. En anden svaghed var, at både ikke-samarbejdskampagnen og den civile ulydighed begrænsede sig til enkelte kongresfrivillige. Det skete kun sjældent, at de blev til massebevægelser. Folk var generelt ikke interesseret i at komme i vanskeligheder...

Frihedskampen var en mærkelig blanding af metoder, som var inkonsekvente og ofte i modstrid med hinanden. På den ene side var der Gandhis ikke-vold, som krævede endog det yderste offer: frivilligt at give sit liv, mens der på den anden side var terroristerne, som uden skrupler dræbte folk i frihedens navn og udplyndrede deres egne landsmænd for at finansiere deres aktiviteter...Terrorismen og ikke-vold var mærkelige sengekammerater. Alligevel havde de begge det samme mål – at bringe swaraj til Indien. Terroristerne fik held med deres forehavende: at skabe rædsel hos den engelske administration. Ganske ofte fik de fat i den forkerte mand. Nogen gange kom de selv til skade på grund af deres manglende kundskaber. En masse uskyldigt blod blev udgydt sammen med de skyldiges, og eftersom de ikke var populære nok til at skaffe sig særlig store støttebeløb fra folk, tyede de til kriminalitet som røveri og plyndring for at finansiere deres aktiviteter.

Tekst 70

En indisk leders vurdering af den engelske vicekonges styre

Tale holdt af Kongrespartiets leder Gopal Krishna Gokhale på den 21. Nationalkongres i Benares, december 1905.

Trykt i Annie Besant: How India Wrought for Freedom, The Story of the National Congress Told from Official Records, Madras 1915, side 417 f.

Mine herrer, hvor er det sandt, at alting må have en ende! Således er endog Lord Cursons periode som vicekonge nået til ende! I syv lange år måtte alles øjne konstant rettes mod én dominerende skikkelse i landet – snart i

beundring, snart i forbløffelse, oftere i vrede og i smerte, indtil det endelig er blevet vanskeligt at fatte, at der virkelig er sket en forandring. For at finde en parallel til et sådant styre tror jeg, at vi skal tilbage til Aurangzebs (se s. 117) tid i vort lands historie. Der finder vi det samme eksempel på et styre, der var overdrevent centraliseret og intenst personligt, den samme anstrengte målrettethed, den samme alt dominerende pligtfølelse, den samme beundringsværdige arbejdsevne, den samme følelse af ensomhed, den samme holden fast ved en politik præget af mistænksomhed og undertrykkelse, som resulterede i en generel forbitrelse. Jeg tror, at selv den varmeste beundrer af Lord Curson ikke kan påstå, at han har styrket grundlaget for det engelske styre i Indien... For ham var Indien

Fig. 42. Således førte lord Curson sig frem i 1903. Den engelske vicekonge af Indien og hans hustrus på den forreste elefant.

et land, hvor englænderne altid ville have eneret på al magt samtidig med, at de talte om pligt. Indernes eneste pligt var at lade sig styre, og det var helligbrøde, hvis de på deres side havde nogen anden ambition. I hans verdensbillede var der ikke plads til landets uddannede klasser. Eftersom det i lang tid ikke havde moret inderne at deltage i den tomme forestilling om medbestemmelse, så fortsatte han derefter med ren undertrykkelse. Selv i hans afskedstale i Byculla Club i Bombay eksisterede Indien kun som en skueplads for englændernes flid med landets hårdtarbejdende millioner, 80% af befolkningen, i baggrunden. De sidste 20% kunne, for alt hvad de var værd, lige så godt blidt fejes ud i havet... Hvis alle indere skal behandles, som om de ikke er bedre end umælende kvæg, hvis mænd, som et hvilket som helst andet land ville være glade for at hædre, skal udsættes for en så ekstrem ydmygelse og hjælpeløshed, som præger deres stilling i deres eget land, så er alt, hvad jeg kan sige: "Farvel til alt håb om nogen form for samarbejde med bureaukratiet i folkets interesse!"

Tekst 71

Indien som et fængsel

Uddrag af Jawaharlal Nehru: The First Sixty Years, bd. 1, London 1965, s. 225 f. Skrevet under Nebrus 4. fængselsophold i Central Prison, Naini, 1930.

Når selv de mest almindelige borgerrettigheder er blevet beskåret i Indien, er det næppe på sin plads at tale om fangernes rettigheder. Og dog fortjener emnet opmærksomhed. Hvis en domstol dømmer en person til fængsel, følger det så heraf, at ikke kun hans krop, men også hans tanker sættes i fængsel? Hvorfor skulle fangers tanker være frie, når deres kroppe ikke er det? De, der har ansvaret for fængselsvæsenet i Indien, vil uden tvivl blive rædselsslagne over sådan et spørgsmål; for deres evne til at fostre nye ideer og sammenhængende tanker er sædvanligvis begrænset. Censur er slem nok, og den er ensidig

og dum. I Indien berøver den os en stor del af den moderne litteratur, fremsynede tidsskrifter og aviser. Listen over forbudte bøger er lang, og den vokser hele tiden. Oven i alt dette må fangen lide under en anden og særlig censur, fordi mange bøger og aviser, som lovligt kan købes og læses uden for fængslet, ikke er tilgængelige for ham...

Det er lidt absurd at diskutere dette spørgsmål om åndsfrihed i Indien, når det store flertal af fangerne, som det sker nu, ikke får lov til at læse aviser eller anskaffe sig skrivemateriale. Det drejer sig ikke kun om censur, men om total afskæring. Kun særligt udvalgte fanger får tilladelse til at anskaffe sig skrivemateriale som en selvfølge, og ikke engang alle disse får adgang til daglige aviser. Den daglige avis, som er tilladt, er regeringens valg. Derudover er det for de 999 ud af hver 1000 kun tilladt at have to-tre bøger ad gangen, men betingelserne er sådanne, at de ikke altid kan benytte sig af dette privilegium. At skrive eller tage noter om bøger, som man har læst, er et farligt tidsfordriv, som de ikke må henfalde til. Denne bevidste nedgørelse af intellektuel udvikling er besynderlig og afslørende. Ud fra det synspunkt, at man bør resocialisere en fange og gøre ham til en god samfundsborger, så burde man tale til hans forstand og give ham noget at tænke på, og han burde lære at læse og lære et håndværk. Men den tanke er måske ikke faldet det indiske fængselsvæsen ind.

Da jeg betragtede den måde et indisk fængsel fungerede på, slog det mig, at det ikke var ulig den måde, englænderne styrer Indien på. Der er stor effektivitet i regeringsmaskineriet, hvilket bevirker, at regeringens greb om landet styrkes, og ringe eller ingen interesse for landets menneskemateriale. Udadtil ser fængslet ud til at blive drevet effektivt, og til en vis grad var det sandt. Men ingen syntes at tænke på, at hovedformålet med fængslet må være at forbedre og hjælpe de ulykkelige individer, som kommer til det. Knæk dem! Det er ideen, så at de, når de kommer ud, overhovedet ikke har nogen gejst tilbage. Og hvordan styres fængslet og de fanger, som bliver holdt indespærrede og straffede? Stort set ved hjælp af fangerne selv, hvoraf nogle

bliver gjort til "fangernes fangevogtere" eller til overfanger og opmuntres til at samarbejde med myndighederne af frygt eller i håb om belønninger og særlige privilegier. Der er relativt få lønnede fangevogtere, som ikke også er fanger. Det meste af bevogtningen inde i fængslet udføres af "fangernes fangevogtere" og overfangerne. Et udbredt spionagesystem gennemtrænger fængslet, idet fanger opmuntres til at blive stikkere og at spionere mod hinanden. Og det er ikke tilladt fangerne at mødes eller at lave fællesaktioner. Dette er let at forstå, for kun ved at holde dem adskilte kan man kontrollere dem.

Udenfor ser man, i den måde vort land styres på, næsten det samme blot i en større, skønt mindre letgennemskuelig, målestok, men her har "fangernes fangevogterne" og

overfangerne andre betegnelser. De har imponerende titler, og deres dragter er flottere. Og bag dem, som i fængslet, står der bevæbnede vagter altid parate til at gennemtvinge lydighed.

Hvor vigtigt og væsentligt er et fængsel for den moderne stat? Fangerne begynder i det mindste at mene dette, og regeringens utallige administrative og andre funktioner synes næsten overfladiske i sammenligning med fængslets, politiets og hærens basale funktioner.

Fra tid til anden bliver fangens krop vejet og målt. Men hvordan skal man veje det intellekt og den ånd, som visner, bliver afstumpet og skrumper ind i denne forfærdelige atmosfære af undertrykkelse?

Fakta-boks

Jawaharlal Nehru 1889-1964.

Født i Allahabad, søn af en kendt politisk leder, Motilal Nehru. Jawaharlal Nehru fik sin uddannelse i England. Først gik han på en kendt kostskole, siden studerede han jura i Cambridge og blev advokat i 1912, hvorefter han vendte tilbage til Indien. Efter Amritsar-massakren gik han aktivt ind i frihedskampen og kom i kontakt med Gandhi. Han blev leder af the Indian National Congress i 1929 og genvalgt i alt tre gange. I perioden 1930-36 og igen i 1942-45 tilbragte han størstedelen af tiden i fængsel på grund af sine radikale politiske aktiviteter.

Da landet blev selvstændigt, var Nehru med til de forberedende forhandlinger, og han blev landets første statsminister, en post, han beholdt til sin død i 1964.

Politisk var Nehru socialist. Han gik ind for industrialisering af landet, og dette skulle ske ved hjælp af en række femårsplaner for den økonomiske udvikling. Han ønskede, at Indien skulle være uafhængigt af hjælp udefra og ikke deltage i større militære alliancer, og han var med til at stifte en sammenslutning af alliancefri stater i Asien og Afrika.